

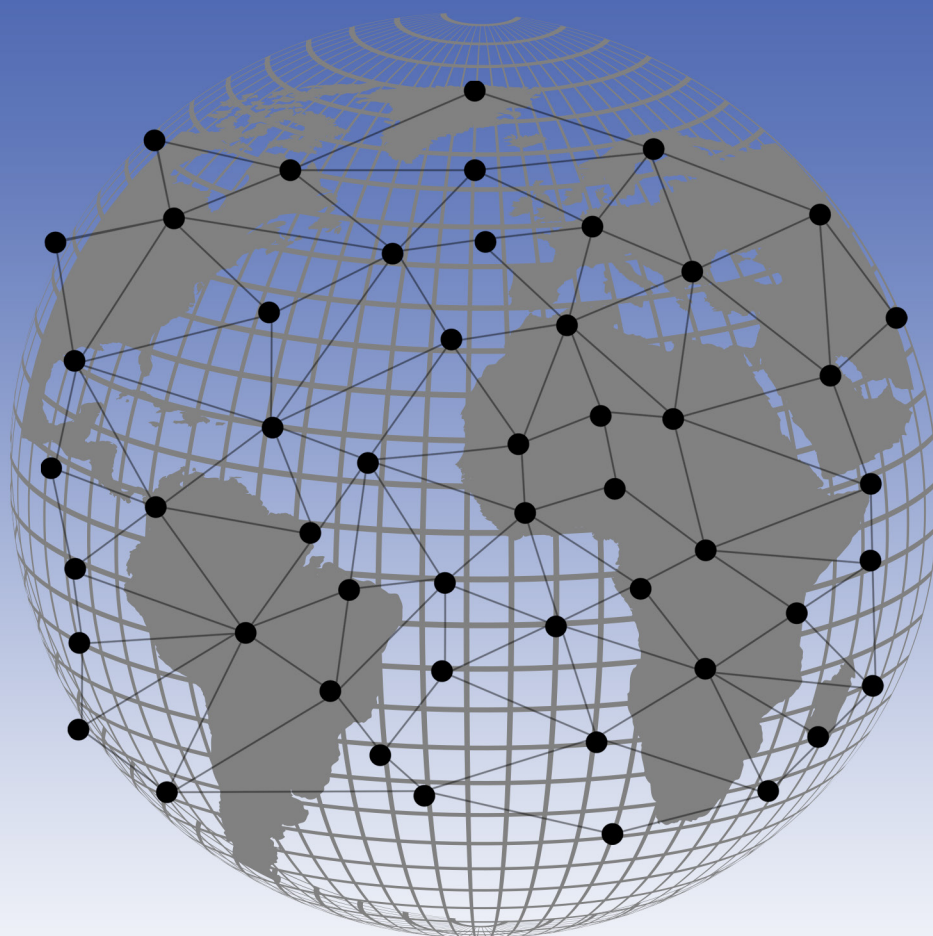

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

پایش تحولات تجارت جهانی (گزارش شماره نود)

در این شماره می‌خوانید:

- رکورد جدید در تجارت میان روسیه و اعضای سازمان همکاری شانگهای
- کاهش سرعت رشد اقتصادهای شورای همکاری خلیج فارس
- مهاجرت گسترده شرکت‌های بین‌المللی به ریاض
- الزامات شکل دهی به آینده دیجیتال پایدار و فراگیر

مرداد ۱۴۰۳

شناسنامه گزارش

عنوان:

پایش تحولات تجارت جهانی
(گزارش شماره نود)

مدیریت اقتصاد کلان و آینده پژوهی

تاریخ انتشار: مرداد ۱۴۰۳

واژه‌های کلیدی: سازمان تجارت جهانی، سازمان همکاری شانگهای، تجارت دیجیتال، مداخله ارزی، تجارت جامع اقتصادی، توافقنامه کریدور میانی، همکاری نفتی

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی" رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در این قالب، رویدادهای کلیدی از منظر تاثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد توجه قرار می‌گیرند. هدف از تهیه این گزارش که به صورت ماهانه از سوی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران منتشر خواهد شد ارائه تصویری روشن از محیط ژئواکونومیک ایران و فرصت‌ها و تهدیدهای ایران در این فضا است.

فهرست مطالب

۵	تحولات جهانی
۱۱	تحولات منطقه‌ای
۲۱	پژوهش‌های تازه

تحولات جهانی

بررسی سیاست‌های تجاری چین توسط سازمان تجارت جهانی

سیاست‌های تجاری چین طی سال‌های اخیر همواره مورد مناقشه بوده است. ایالات متحده و اتحادیه اروپا همواره این کشور را به‌دور زدن قواعد تجارت آزاد متهم کرده‌اند؛ در همین راستا سازمان تجارت جهانی اخیراً نهمین بررسی سیاست‌های تجاری چین را ترتیب داد، تا تحولات و چالش‌های کلیدی در رژیم‌های اقتصادی، تجاری و سرمایه‌گذاری چین در طول سه سال گذشته را مورد بحث قرار دهد. در این روند، بیش از ۱۵۰۰ سؤال از طرف کشورهای مختلف درباره سیاست تجاری چین مطرح شد؛ امری که اهمیت آن در سیستم تجاری چند جانبه را به وضوح نشان می‌دهد. در مقابل نیز چین پاسخ‌های کتبی مفصلی را ارائه کرد. در ادامه به مهم‌ترین نکات مطرح شده در نهمین بررسی سیاست‌های تجاری چین توسط سازمان تجارت جهانی، اشاره می‌گردد:

- **رشد اقتصادی:** چین در سال ۲۰۲۳، از رشد تولید ناخالص داخلی ۵,۲ درصدی برخوردار شد که ناشی از سیاست‌های حمایتی و بازگشایی پس از کووید-۱۹ بود. با این حال، تنش‌های ژئوپلیتیک، چالش‌های جمعیتی و مسائل مربوط به بخش املاک و مستغلات، چشم‌انداز اقتصادی این کشور را پیچیده ساخته است.
- **اصلاحات و آزادسازی:** کشورهای عضو سازمان تجارت جهانی از اصلاحات اقتصادی پیشگیرانه چین و تعهد این کشور به اجرای برنامه پنج‌ساله چهاردهم که بر آزادسازی تجارت و سرمایه‌گذاری تأکید دارد، استقبال کردند. علاوه بر این، انجام اصلاحات مداوم در سیستم قضایی، شرکت‌های دولتی، انرژی سبز و اقتصاد دیجیتال چین مورد توجه قرار گرفت.
- **سرمایه‌گذاری خارجی:** اقدامات چین به‌منظور جذب سرمایه‌گذاری خارجی، مورد استقبال سازمان تجارت جهانی قرار گرفت، اما نگرانی‌هایی نیز در مورد عدم شفافیت نظارتی و تبعیض‌آمیز بودن رفتار با شرکت‌های خارجی مطرح شد.
- **تعامل با سازمان تجارت جهانی:** اعضای سازمان از مشارکت فعال چین در ابتکارات سازمان تجارت جهانی قدردانی کردند و از چین خواستند تا تعامل سازنده خود را بیش از گذشته تقویت کرده و مسئولیت‌های بیشتری را در این سازمان بر عهده بگیرد.
- **شفافیت و حمایت دولتی:** در گزارش سازمان تجارت جهانی، نگرانی‌هایی در مورد چارچوب‌های حمایت دولتی چین، اطلاع‌رسانی در مورد یارانه‌ها و تأثیر شرکت‌های دولتی بر بازارهای جهانی

ابراز نمودند. از سوی دیگر، اقداماتی از جمله افزایش شفافیت و انجام اصلاحات گسترده در شرکت‌های دولتی مورد توصیه این سازمان قرار گرفت.

- **روش‌های تجاری:** اعضای سازمان تجارت جهانی از اقدامات محدودکننده SPS و مقررات فنی متفاوت چین انتقاد کردند؛ در همین راستا از چین خواسته شد تا این اقدامات را مورد بازبینی قرار داده و با استانداردهای بین‌المللی هماهنگ شود.
- **مناقصات دولتی و مالکیت معنوی:** در گزارش سازمان تجارت جهانی، اقداماتی از جمله تسریع در الحاق چین به موافقت‌نامه خرید دولتی و رسیدگی به مسائل مربوط به حقوق مالکیت معنوی و انتقال اجباری فناوری مورد درخواست قرار گرفت.

توافقنامه تجارت دیجیتال میان اتحادیه اروپا و سنگاپور

اخیراً اتحادیه اروپا و سنگاپور مذاکرات مربوط به یک توافقنامه تاریخی تجارت دیجیتال را به پایان رساند. این توافقنامه که نخستین توافق تجارت دیجیتال مابین اتحادیه اروپا به شمار می‌رود، گام مهمی در جهت ارتقای روابط تجاری دیجیتال بین این دو محسوب می‌شود و هدف آن، ایجاد چارچوبی با استاندارد بالا برای تجارت الکترونیک می‌باشد.

این توافقنامه بر ایجاد اعتماد در مصرف‌کنندگان از طریق تضمین امنیت و امن‌سازی تراکنش‌های دیجیتال تمرکز دارد. همچنین شامل قوانین الزام‌آوری است که پیش‌بینی‌پذیری و قطعیت حقوقی را برای کسب‌وکارهای فعال در تجارت دیجیتال فراهم می‌کند.

شایان توجه است که تسهیل جریان اطلاعات بین اتحادیه اروپا و سنگاپور، از اهداف اصلی این توافقنامه به شمار می‌رود. این امر برای امکان‌پذیر ساختن تراکنش‌های دیجیتال بدون وقفه و حمایت از رشد اقتصاد دیجیتال از طریق حذف موانع تبادل داده‌های اطلاعات فرامرزی، حیاتی است.

در قالب این توافق، هر دو طرف یعنی اتحادیه اروپا و سنگاپور به حفظ استانداردهای بالای حفاظت از حریم خصوصی و داده‌های شخصی متعهد شده‌اند. این تعهد تضمین می‌کند که اقتصاد دیجیتال در چارچوبی که به اطلاعات شخصی احترام می‌گذارد و از آن محافظت می‌کند، عمل نماید.

این توافقنامه از انتقال دیجیتال و سبز هر دو طرف حمایت کرده و بر نقش تجارت دیجیتال در ایجاد اشتغال، نوآوری و ارائه فرصت‌ها برای کسب‌وکارهای کوچک و متوسط تأکید دارد.

این توافقنامه با هدف جلوگیری و حذف موانع غیرموجه برای تجارت دیجیتال، تضمین یک بازار

دیجیتال رقابتی، شفاف و عادلانه منعقد شده است. امری که برای حفظ یک اقتصاد دیجیتال باز و بدون محدودیت‌های غیرضروری، حیاتی است.

توافقنامه تجارت دیجیتال اتحادیه اروپا و سنگاپور بر بستر روابط اقتصادی قوی که مبتنی بر توافقنامه تجارت آزاد اتحادیه اروپا و سنگاپور است که در سال ۲۰۱۹ به امضا رسیده است.

نکته حائز اهمیت آن است که اتحادیه اروپا و سنگاپور، با گسترش همکاری‌های خود به حوزه دیجیتال، خود را به‌عنوان پیشرو و رهبران در حوزه تعیین استانداردهای جهانی تجارت دیجیتال معرفی کرده‌اند. در همین راستا، توافقنامه تجارت دیجیتال میان اتحادیه اروپا و سنگاپور، نشان‌دهنده پیشرفت قابل توجهی در تجارت دیجیتال است و محیطی ساختاریافته و امن برای تراکنش‌های دیجیتال فراهم می‌کند.

علاوه بر این توافقنامه فوق‌الذکر، نه تنها منجر به تقویت روابط تجاری دوجانبه می‌شود، بلکه برای توافقنامه‌های تجاری دیجیتال در آینده در سطح جهانی نیز الگوی جدیدی را ایجاد می‌کند.

وزارت خزانه داری ایالات متحده در پی کنترل سرمایه‌گذاری‌های خارجی در چین، هنگ‌کنگ و ماکائو

اخیراً وزارت خزانه‌داری ایالات متحده با هدف حفاظت از امنیت ملی، مقررات جدیدی را به منظور اعمال نظارت بر سرمایه‌گذاری‌های خارجی (ایالات متحده) برای کشورهای دیگر^۱ پیشنهاد کرده است. این اقدام مطابق با فرمان اجرایی ۱۴۱۰۵، مبنی بر جلوگیری از سرمایه‌گذاری‌های خاصی تمرکز دارد که می‌تواند به کشورهای مورد نگرانی، به ویژه چین، در توسعه فناوری‌ها یا محصولات حساس کمک کند.

بر اساس قانون پیشنهادی، شهروندان آمریکایی ملزم به ارائه اطلاعات از سرمایه‌گذاری‌های خاص مرتبط با طراحی، ساخت و بسته‌بندی چیپ‌های الکترونیکی و همچنین توسعه هوش مصنوعی (AI) برای اهدافی مانند اطلاعات دولتی، نظارت گسترده، کاربردهای نظامی یا امنیت سایبری به وزارت خزانه‌داری می‌باشند. سرمایه‌گذاری‌های خاص، شامل موارد خاص در حوزه نظامی، مواردی که می‌تواند برای سازمان‌های تروریستی خارجی یا نهادهای موجود در لیست‌های سیاه دولت ایالات متحده مورد استفاده قرار گرفته باشند قرار گیرد. از جمله لیست افراد مشخص شده، به ویژه افراد تحت تحریم که به وضوح در لیست سیاه اعلام شده، قرار گرفته باشند.

نکته حائز اهمیت آنکه این مقررات، به دنبال اعمال ممنوعیت بر کلیه معاملات با طرف‌های ممنوعه در بخش‌های بسیار حساس مرتبط چیپ‌های الکترونیکی، هوش مصنوعی و تجهیزات انجام محاسبات

1- outbound foreign investments.

کوانتومی می باشد. عدم رعایت این موارد، به جرمه‌های سنگین، از جمله جرمه‌های مدنی و اتهامات کیفری منجر خواهد شد.

افزایش حجم تجارت خارجی چین

حجم تجارت خارجی چین در نیمه نخست سال جاری، به بالاترین سطح خود رسید؛ این در حالی است که این کشور از محیط خارجی چالش‌برانگیزی برخوردار بوده و از خود انعطاف‌پذیری و پویایی قابل ملاحظه‌ای را نشان داده است.

در واقع چین به دلیل برخورداری از توانایی تولید بالا، همراه با بازار مصرف رو به رشد، پیشرفت‌های تکنولوژیکی و سیاست‌های مطلوب تجاری، فرصت‌های گسترده‌ای را برای شرکای تجاری خود فراهم نموده و به بهبود اقتصاد جهانی نیز کمک کرده است.

از سوی دیگر با توجه به تغییر جهت سیاست‌های چین به سمت صادرات محصولات فناوری محور و سبز، و همچنین افزایش همکاری تجاری با بازارهای نوظهور، کارشناسان خارجی را نسبت به چشم‌انداز پیشروی توسعه تجارت خارجی چین مطمئن نمود. حجم تجارت خارجی چین در دوره زمانی ژانویه تا ژوئن امسال، نسبت به سال گذشته، ۶٫۱ درصد افزایش یافته و به حدود ۲٫۹۷ تریلیون دلار رسیده است. از این میان، حجم صادرات آن به میزان ۶٫۹ درصد و واردات به میزان ۵٫۲ درصد رشد داشته است.

نکته حائز اهمیت آن است که این اولین بار در تاریخ است که حجم تجارت خارجی چین از ۲٫۹۷ تریلیون دلار فراتر رفته است. در واقع این رقم نشان‌دهنده شتاب در رشد تجارت خارجی این کشور هر سه ماهه یک بار می باشد. زیرا در سه ماهه دوم نیز نسبت به سال قبل، ۷٫۴ درصد رشد داشته که ۲٫۵ درصد بیشتر از سه ماهه اول و ۵٫۷ درصد بیشتر از سه ماهه چهارم سال گذشته بوده است.

کارشناسان معتقدند که آمار منتشرشده که رکورد جدیدی در تجارت خارجی چین به شمار می‌رود، گواهی بر انعطاف‌پذیری و سازگاری اقتصاد این کشور است. دستاوردی که نشان‌دهنده برخورد مؤثر کشور با چالش‌های زنجیره تأمین جهانی است و همچنین نقش حیاتی چین در تجارت جهانی و توانایی این کشور در تقویت مشارکت اقتصادی بین‌المللی را برجسته می‌کند.

از سوی دیگر، شبکه تجارت جهانی چین نیز در حال گسترش است. در حال حاضر این کشور، بزرگ‌ترین تاجر کالاهای جهان و شریک تجاری اصلی بیش از ۱۴۰ کشور و منطقه به شمار می‌رود و به طور متوسط سالانه تقریباً ۳۰ درصد به رشد اقتصادی در جهان کمک می‌کند. تاکنون چین با ۲۹ کشور و منطقه، توافقنامه تجارت آزاد امضا کرده است.

در واقع رشد سریع تجارت خارجی چین نه تنها توسعه اقتصادی خود را تسریع کرده، بلکه سهم مهمی در ثبات و بهبود اقتصاد جهانی داشته است. رشد سریع تجارت خارجی چین، با افزایش کارایی زنجیره تأمین، افزایش دسترسی به کالاهای متنوع و تحریک فعالیت‌های اقتصادی در سراسر جهان، منجر به تقویت قابل توجه اقتصاد جهانی شده است.

چین تاکنون ۲۲ منطقه آزمایشی تجارت آزاد راه اندازی نموده و در حال ساخت بندر آزاد هاینان می باشد. چین همچنین تعدادی از پلتفرم‌های همکاری تجاری بین‌المللی مانند نمایشگاه بین‌المللی واردات چین و نمایشگاه بین‌المللی تجارت خدمات چین را ایجاد کرده است. علاوه بر این، دست به اتخاذ سیاست‌هایی مانند کوتاه کردن لیست منفی سرمایه‌گذاری خارجی و رفع محدودیت‌های دسترسی به بازار در بخش‌هایی مانند مخابرات و مراقبت‌های پزشکی به منظور تشویق سرمایه‌گذاری بیشتر خارجی زده است.

این اقدامات، منجر به تسهیل دسترسی بازار برای کسب‌وکارهای بین‌المللی و تقویت وابستگی اقتصادی شده است؛ امری که نهایتاً به ثبات و رشد اقتصاد جهانی کمک کرده است. علاوه بر این، فعالیت‌های تجاری قوی و گسترده چین، به تثبیت زنجیره‌های تأمین جهانی کمک می‌کند که برای کشورهای مانند تانزانیا که در این شبکه‌ها ادغام شده‌اند، حائز اهمیت می باشد. تجارت چین با کشورهای شرکت‌کننده در ابتکار کمربند و جاده (BRI)، رشد زیادی داشته است و حجم تجارت میان آنها در طی شش ماهه نخست سال جاری، به میزان ۷,۲ درصد افزایش یافته و به حدود ۱,۳۸ تریلیون دلار رسیده است.

نکته حائز اهمیت آنکه صادرات چین در زنجیره‌های ارزش در حال افزایش است و از صادرات عمده کالاهای تند مصرف (FMCG) مانند پوشاک، به سمت محصولات پیشرفته مانند خودروهای برقی (EV) تغییر جهت داده است؛ در همین راستا ارزش صادراتی «سه‌گانه جدید» خودروهای برقی، باتری‌های خورشیدی و باتری‌های لیتیومی که به‌عنوان فناوری محوری و سبز چین طبقه‌بندی می‌شوند، در سال ۲۰۲۳ بالغ بر ۱۵۰ میلیارد دلار بوده که نسبت به سال پیش از آن، ۲۹,۹ درصد افزایش یافته است.

در نیمه اول سال جاری، محصولات مکانیکی و الکتریکی، همچنان در صدر لیست صادرات چین قرار داشتند و حدود ۶۰ درصد از کل صادرات این کشور را تشکیل می‌دادند.

به‌زعم کارشناسان، همچنین ساختار تقاضای خارجی چین از بازارهای توسعه‌یافته به سمت بازارهای نوظهور در حال تغییر است. زیرا درحالی‌که تقاضای کشورهای توسعه‌یافته احتمالاً روبه‌کاهش خواهد رفت، اقتصادهای نوظهور از جمله کشورهای عضو آسه آن، آمریکای لاتین و بریکس، قادر خواهند بود این شکاف را پر کنند. از این‌رو رشد صادرات چین تداوم خواهد یافت و فضای توسعه تجارت خارجی چین با

تداوم تنوع در بازارهای نوظهور و نوآوری در شیوه‌های تجاری، احتمالاً گسترش خواهد یافت.

رکورد جدید در تجارت میان روسیه و اعضای سازمان همکاری شانگهای

اخیراً وزیر صنعت و تجارت روسیه اعلام کرد که تجارت متقابل بین روسیه و اعضای سازمان همکاری شانگهای (SCO) در سال ۲۰۲۳ با ۲۵ درصد افزایش به ۳۳۳ میلیارد دلار رسیده است. علاوه بر این، حجم سرمایه‌گذاری مستقیم روسیه در کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای، به ۱۰,۲ میلیارد دلار رسیده است. این در حالی است که حدوداً همین مقدار سرمایه‌گذاری نیز از این کشورها در روسیه انجام شده است.

اخیراً ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه، در اجلاس سازمان همکاری شانگهای در پایتخت قزاقستان گفت: "استفاده از ارزهای ملی در تسویه حساب‌های میان روسیه و سایر اعضای این سازمان، از ۹۲ درصد فراتر رفته است". علاوه بر این، وی پیشنهاد توسعه یک مکانیسم مستقل به منظور تسویه پرداخت‌ها در درون سازمان همکاری شانگهای را تکرار کرد و افزود: "تلاش‌های مشترک وزرای دارایی و رؤسای بانک‌های مرکزی، به تقویت روابط تجاری و سرمایه‌گذاری در این گروه کمک کرده است."

ژاپن در فهرست نظارت بر مداخله ارزی

اخیراً وزارت خزانه‌داری ایالات متحده آمریکا در اقدامی که نشان‌دهنده تشدید نظارت بر سیاست‌های ارزی شرکای تجاری کلیدی این کشور است، ژاپن را به فهرست نظارت بر مداخله ارزی خارجی بازگرداند؛ این اقدام در حالی است که به مدت یک سال ژاپن از این فهرست حذف شده بود.

در حال حاضر بجز ژاپن، کشورهای چین، ویتنام، تایوان، مالزی، سنگاپور و آلمان نیز در این فهرست قرار دارند. بازگشت ژاپن به این فهرست، ناشی از سرگیری مداخلات ارزی این کشور در ماه‌های آوریل و می سال جاری به منظور مهار کاهش سریع ارزش ین در برابر دلار آمریکا بوده است. در همین راستا ژاپن به منظور ممانعت از تضعیف بیش از حد ین در بازه زمانی مذکور، مبلغی معادل ۹,۸ تریلیون ین (معادل ۶۱,۶ میلیارد دلار آمریکا) را صرف خرید ارزهای خارجی نمود. این اقدام پس از آن صورت گرفت که ارزش واحد پول ژاپن در تاریخ ۲۹ آوریل، به پایین‌ترین سطح خود طی ۳۴ ساله گذشته، یعنی ۱۶۰,۴۵ ین به ازای هر دلار آمریکا رسید.

در واقع دولت ایالات متحده از طریق فهرست نظارت بر مداخلات ارزی، شرکای عمده تجاری خود را مورد ارزیابی قرار می‌دهد تا مشخص کند آیا این کشورها با دست‌کاری نرخ ارزهای خود به دنبال کسب مزیت ناعادلانه در تجارت بین‌المللی هستند یا خیر. بر اساس معیارهای تعیین شده توسط وزارت

خزانه‌داری آمریکا، کشورهای که دو مورد از سه شرط زیر را دارا باشند، به صورت خودکار در این فهرست قرار می‌گیرند:

- مازاد تجاری با ایالات متحده به میزان حداقل ۱۵ میلیارد دلار
- مازاد حساب جاری بالاتر از ۳ درصد از تولید ناخالص داخلی (GDP)
- خریدهای خالص مداوم ارزشهای خارجی به میزان حداقل ۲ درصد از تولید ناخالص داخلی طی ۱۲ ماه.

وزارت خزانه‌داری آمریکا در گزارش دوسالانه خود که اخیراً منتشر شد، اعلام کرد که کشورهای ژاپن، آلمان، تایوان و ویتنام، همگی واجد شرایط داشتن مازاد تجاری قابل توجه با ایالات متحده و همچنین مازاد حساب جاری چشمگیری هستند.

وزارت خزانه‌داری آمریکا در این گزارش، به مازاد تجاری بالای ژاپن با آمریکا به ارزش ۶۲.۴ میلیارد دلار در سال گذشته و همچنین مازاد حساب جاری جهانی این کشور به میزان ۳.۵ درصد از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۳ اشاره کرده است؛ رقمی که افزایش ۱.۸ درصدی نسبت به سال ۲۰۲۲ را نشان می‌دهد.

اگرچه وزارت خزانه‌داری آمریکا اعلام کرده است که مداخلات ارزی اخیر ژاپن به منظور تقویت ارزش ین، عاملی اصلی بمنظور قراردادن این کشور در فهرست نبوده است، اما تأکید کرده است که "مداخله ارزی تنها باید برای شرایط بسیار استثنایی و با مشورت‌های مناسب قبلی انجام شود".

در واکنش به این اقدام، وزیر دارایی ژاپن اعلام کرد که دولت ژاپن با وجود قرار گرفتن مجدد در این فهرست، همچنان ارتباط نزدیکی را با مقامات واشنگتن در مورد سیاست ارزی حفظ خواهد کرد.

تحولات منطقه‌ای

کاهش سرعت رشد اقتصادهای شورای همکاری خلیج فارس

بر اساس نظرسنجی رویترز که اخیراً از کارشناسان اقتصادی انجام شده است، این گونه پیش‌بینی می‌شود که رشد اقتصادی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس (GCC) به دلیل کاهش تولید نفت در سال جاری، به طور قابل توجهی با کاهش مواجه شود؛ در این میان، عربستان سعودی کندترین رشد را خواهد داشت.

بر اساس این نظرسنجی که از ۲۴ اقتصاددان بین ۸ تا ۲۲ ژوئیه انجام شد، این گونه پیش‌بینی می‌شود

که رشد اقتصادی عربستان سعودی در سال جاری، ۱.۳ درصد خواهد بود؛ رقمی که در مقایسه با پیش‌بینی ۱.۹ درصدی در نظرسنجی آوریل و ۳ درصدی در ژانویه، کاهش یافته است.

با این حال، انتظار می‌رود امارات متحده عربی با افزایش ۳.۷ درصدی تولید نفت و تمرکز بر گردشگری، نرخ رشد بهتری داشته باشد؛ انتظار می‌رود کویت در سال جاری در رکود باقی بماند در حالی که کشورهای قطر، عمان و بحرین، به ترتیب ۲.۲، ۱.۶ و ۲.۶ درصد رشد خواهند داشت. به‌طور کلی، انتظار می‌رود اقتصادهای GCC در سال ۲۰۲۴ به طور متوسط ۱.۹ درصد رشد کنند.

در این راستا مدیر اقتصاد خاورمیانه و شمال آفریقا در S&P گلوبال مارکت اینتلیجنس، گفته است: «کاهش درآمدهای نفتی بر رشد غیرنفتی تأثیر می‌گذارد. عربستان سعودی در حال بازنگری سند چشم‌انداز ۲۰۳۰ و تنظیم هزینه‌های سرمایه‌گذاری است. تأثیر میزان سرمایه‌گذاری بر رشد تولید ناخالص داخلی واقعی، روشن واضح است. حجم سرمایه‌گذاری کمتر، به معنای چشم‌انداز رشد متوسط‌تر است.»

نکته شایان توجه آنکه چشم‌انداز رشد اقتصادی برای کشورهای حاشیه خلیج فارس در سال ۲۰۲۵، روشن‌تر است. بر همین اساس، انتظار می‌رود که رشد اقتصادی عربستان سعودی در سال ۲۰۲۵، در حدود ۴.۵ درصد و رشد اقتصادی امارات متحده عربی، ۴.۲ درصد باشد. علاوه بر این، انتظار می‌رود این منطقه همچنان نرخ تورم متوسطی را تجربه کند که میانگین پیش‌بینی‌ها، بین ۱ تا ۳ درصد در سال ۲۰۲۴ است که پایین‌ترین نرخ تورم، برای عمان و بالاترین نرخ تورم برای کویت پیش‌بینی می‌شود. انتظار می‌رود که نرخ تورم عربستان سعودی در سال جاری، ۲.۱ درصد باشد.

اخیراً صندوق بین‌المللی پول (IMF) نیز با استناد به کاهش تولید نفت اوپک پلاس، پیش‌بینی رشد خود از اقتصاد عربستان سعودی را کاهش داده است. در حال حاضر صندوق بین‌المللی پول رشد اقتصادی عربستان برای سال ۲۰۲۴ را تنها ۱.۷ درصد برآورد می‌کند؛ این در حالی است که بر اساس پیش‌بینی قبلی، این رقم ۲.۶ درصد بود. علاوه بر این، صندوق بین‌المللی پول، رشد تولید ناخالص داخلی عربستان سعودی را در سال ۲۰۲۵، را ۴.۷ درصد پیش‌بینی کرده است که نسبت به آوریل، ۱.۳ درصد کاهش یافته است.

احیای مذاکرات تجاری امارات متحده عربی با اتحادیه اروپا

اخیراً مقامات امارات متحده عربی نسبت به ازسرگیری مذاکرات تجاری دوجانبه با اتحادیه اروپا تا پایان سال جاری میلادی ابراز امیدواری کرده‌اند. این در حالی است که مذاکرات بین اتحادیه اروپا و شش کشور شورای همکاری خلیج فارس که شامل امارات متحده عربی و عربستان سعودی نیز می‌شود، همچنان

متوقف باقی مانده است.

امارات متحده عربی مدت‌هاست از مشارکت عمیق‌تر اتحادیه اروپا در منطقه خلیج فارس حمایت کرده است. از همین رو امارات متحده عربی از اتحادیه اروپا درخواست کرده است تا مذاکراتی دوجانبه در مورد یک پیمان تجاری مجزا از مذاکرات شورای همکاری خلیج فارس را آغاز کند.

باوجود آنکه مذاکرات تجاری میان اتحادیه اروپا و شورای همکاری خلیج فارس از سال ۱۹۹۰ آغاز شد؛ اما این مذاکرات در سال ۲۰۰۸ به طور رسمی متوقف شد.

انعقاد یک توافقنامه گسترده‌تر با شورای همکاری خلیج فارس، می‌تواند بستر مناسبی را به منظور سرمایه‌گذاری صندوق‌های ثروت ملی خلیج فارس، به‌عنوان سرمایه‌گذاران عمده بین‌بخشی که از چشم‌انداز چند دهه‌ای برخوردارند، در اقتصاد کشورهای عضو اتحادیه اروپا فراهم نماید. هر چند تاکنون شورای همکاری خلیج فارس معاهدات تجاری بسیار کمی را به امضا رسانده است. در همین راستا، شورای همکاری خلیج فارس سال گذشته، پس از ۱۶ سال مذاکرات، توافقنامه‌ای را با کره جنوبی نهایی کرد و در سال ۲۰۲۲ وارد مذاکرات با بریتانیا شد.

علاوه بر این، امارات متحده عربی امیدوار است که تا پیش از پایان سال، یک توافقنامه منطقه آزاد تجاری با اتحادیه اقتصادی اوراسیا منعقد نماید.

مهاجرت گسترده شرکت‌های بین‌المللی به ریاض

بر اساس گزارش اخیر شرکت مشاور املاک ساولز خاورمیانه، بیش از ۱۲۰ شرکت خارجی در سه‌ماهه نخست سال جاری، دفتر مرکزی منطقه‌ای خود را به پایتخت عربستان سعودی منتقل کردند؛ این آمار، حاکی از افزایش قابل توجه مهاجرت شرکت‌ها به ریاض است؛ رقمی که حاکی از افزایش ۴۴۷ درصدی نسبت به مدت مشابه سال گذشته است.

این روند، در پی اتخاذ چندین ابتکار استراتژیک از سوی دولت عربستان از جمله دستورالعمل «دفتر مرکزی» افزایش یافته است؛ دستورالعملی که شرکت‌های خارجی را ملزم می‌کند به‌منظور حفظ دسترسی به قراردادهای دولتی سودآور، به افتتاح دفاتر منطقه‌ای خود در ریاض ملزم می‌کند. این تصمیم از سوی دولت عربستان، به‌منظور مشوق ارتقای توسعه اتخاذ شده است.

افزایش انتقال شرکت‌ها، به ارتقای تقاضا برای فضای اداری منجر شده است. در همین راستا حجم تقاضا برای اجاره دفتر به طور قابل توجهی افزایش یافته است. به‌نحوی که میزان این تقاضا طی سه‌ماهه

دوم، به ترتیب ۳ درصد نسبت به سه‌ماهه پیش از آن و ۱۳ درصد نسبت به مدت مشابه سال گذشته افزایش یافته است. تعاقب همین امر، نرخ رشد اجاره در برخی مناطق پایتخت عربستان، به‌ویژه در شمال و شمال شرقی ریاض، به ترتیب ۲۳ و ۲۰ درصد افزایش یافته است.

شایان توجه است که حجم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در عربستان سعودی طی سه‌ماهه نخست سال ۲۰۲۴، به ۵.۶ درصد افزایش یافت که نشان‌دهنده افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران به اقتصاد این کشور است. علاوه بر این، توسعه بخش اداری در ریاض نیز با افزایش ۳.۴ درصدی در سه ماهه اول سال ۲۰۲۴ با رشد چشمگیری مواجه شده است که از انتظارات اولیه فراتر رفت. امری که به تحقق رشد تولید ناخالص داخلی ۵ درصدی پیش‌بینی شده، کمک کرد.

روند انتقال دفاتر منطقه‌ای شرکت‌های خارجی در بخش‌های مختلفی از جمله فناوری، رسانه، ارتباطات، مشاوره، مهندسی، تولید و فناوری اطلاعات در حال افزایش است. نیمی از قراردادهای اجاره اخیر، مربوط به مشاغل جدید بوده است که نشان‌دهنده انتظارات مثبت برای گسترش مداوم کسب‌وکار بوده است.

ابتکار سند چشم‌انداز ۲۰۳۰ عربستان سعودی که باهدف جذب سرمایه خارجی و ارائه مشوق‌های مؤثر برای سرمایه‌گذاری ارائه شده است، نقش مهمی در روند این مهاجرت ایفا می‌کند. در همین راستا نهادهای برجسته‌ای مانند PayerMax و "ارنست اند یانگ" نیز اخیراً دفاتر مرکزی منطقه‌ای خود را در ریاض تأسیس کرده‌اند. انتظار می‌رود که ریاض تا پایان سال ۲۰۲۵ شاهد افزایش قابل توجهی در عرضه فضای اداری درجه A باشد. به نحوی که پیش‌بینی می‌شود بیش از ۶۵۰ هزار مترمربع فضای اداری جدید به‌منظور پاسخگویی به حجم تقاضای رو به رشد ایجاد شود.

قابل ذکر است که اقدام استراتژیک عربستان به‌منظور الزام شرکت‌های بین‌المللی به انتقال دفاتر مرکزی منطقه‌ای خود به ریاض، از اول ژانویه ۲۰۲۴ اجرایی شده است. در قالب این طرح، شرکت‌های خارجی تنها در صورت انتقال دفتر منطقه‌ای خود به ریاض، واجد شرایط مشارکت در قراردادهای دولتی می‌شوند.

اجرای شدن توافقنامه تجارت جامع اقتصادی میان امارات و گرجستان

اخیراً توافقنامه مشارکت اقتصادی جامع (CEPA) میان امارات متحده عربی با جمهوری گرجستان به طور رسمی به مرحله اجرا درآمد. اقدامی که زمینه همکاری‌های بیشتر بین دو کشور به‌منظور گسترش فرصت‌های تجاری، توانمندسازی کسب‌وکارهای کوچک و متوسط (SMES) و تقویت زنجیره‌های تأمین جهانی را فراهم نمود.

در واقع این توافقنامه بر روابط اقتصادی مستحکم و در حال رشد سریع بین دو کشور بنا شده است که منجر به افزایش حجم تجارت غیرنفتی دوجانبه به ۵۱۱٫۲ میلیون دلار در سال ۲۰۲۳ شد؛ رقمی که حاکی از رشدی معادل ۰٫۳ درصدی نسبت به سال ۲۰۲۲، بوده است.

توافقنامه حاضر، شامل حذف یا کاهش عوارض گمرکی بر ۹۵ درصد از ردیف‌های تعرفه‌ای که بیش از ۹۰ درصد از کل تجارت غیرنفتی دوجانبه بین دو کشور را شامل می‌شود، رفع موانع غیرضروری تجارت و بهبود دسترسی به بازار برای صادرات خدمات خواهد شد.

این‌گونه پیش‌بینی می‌شود که با اجرایی‌شدن توافقنامه اقتصادی امارات و گرجستان، تجارت غیرنفتی بین دو کشور بیش از سه برابر افزایش یابد. به‌نحوی که ارزش کلی حجم تجارت غیرنفتی میان دو کشور طی پنج سال به بیش از ۱٫۵ میلیارد دلار برسد و در عین حال تا سال ۲۰۳۱، به میزان ۳٫۹ میلیارد دلار به تولید ناخالص داخلی امارات و ۲۹۱ میلیون دلار به تولید ناخالص داخلی گرجستان اضافه نماید.

علاوه بر این، انتظار می‌رود این توافقنامه صادرات امارات به گرجستان را به طور قابل توجهی افزایش داده و تا سال ۲۰۳۱ به ۱٫۳ میلیارد دلار برساند. مهم‌ترین کالاهای صادراتی امارات از جمله شکر تصفیه شده، لوازم برقی، وسایل نقلیه و قطعات آن‌ها، پلیمرها و ماشین‌آلات نیز مشمول این توافقنامه شده‌اند که به افزایش حجم تجارت میان دو کشور کمک می‌کند.

در حال حاضر امارات متحده عربی، مهم‌ترین شریک تجاری گرجستان در جهان عرب به شمار می‌رود. به‌نحوی که بیش از ۶۳ درصد از کل تجارت این کشور با منطقه را به خود اختصاص می‌دهد.

علاوه بر این، امارات ششمین سرمایه‌گذار بزرگ در مقیاس جهانی در گرجستان است و ۵ درصد از کل حجم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) این کشور را به خود اختصاص می‌دهد. در حال حاضر حجم سرمایه‌گذاری دوجانبه بین دو کشور، بالغ بر یک میلیارد دلار است.

هدف از اجرای این توافقنامه، تسریع جریان سرمایه‌گذاری در بخش‌های کلیدی از جمله گردشگری و هتلداری، املاک و مستغلات، انرژی‌های تجدیدپذیر، خرده‌فروشی و عمده‌فروشی، حمل‌ونقل و لجستیک، تولید، تجهیزات الکتریکی و مصالح ساختمانی است.

وزیر تجارت خارجی امارات در این باره ابراز داشت: "اجرای توافقنامه مشارکت اقتصادی جامع ما با جمهوری گرجستان، گام مهم دیگری در دستور کار تجارت خارجی امارات متحده است که هدف آن، تقویت روابط دوجانبه با یک شریک پویا، قوی و هم‌فکر است که از موقعیت استراتژیکی در قلب منطقه قفقاز،

در تقاطع اروپا و آسیا برخوردار است. علاوه بر این، گرجستان فراتر از موقعیت استراتژیک خود، بازار خوبی برای کالاهای امارات ارائه می‌دهد که تقاضای ثابتی برای صادرات کلیدی ما دارد و چشم‌انداز بازرگانی مطلوبی را ارائه می‌کند. ما موفق به انعقاد توافق متوازنی شدیم که برای هر دو طرف برد - برد است؛ توافقی که پایه‌های یک مشارکت جدید را بنا می‌نهد که از فرصت‌های نوظهور بهره می‌برد؛ سرمایه‌گذاری در بخش‌های اولویت‌دار را هدایت کرده و به بهبود اقتصاد جهانی نیز کمک می‌کند."

علاوه بر توافقنامه تجارت جامع اقتصادی میان امارات و گرجستان، امارات متحده عربی موافقت‌نامه‌های مشابهی را با کشورهای هند، اندونزی، اسرائیل، ترکیه و کامبوج امضا و اجرا کرده است و در حال انعقاد توافقنامه‌های بیشتری با کشورهایی از آسیا، اروپا، آفریقا و آمریکای جنوبی نیز است.

تقویت همکاری نفتی میان قزاقستان و آذربایجان

اخیراً مدیرعامل شرکت ملی نفت قزاقستان (KMG) در جریان سفر خود به باکو، با رئیس شرکت دولتی نفت جمهوری آذربایجان (SOCAR) در مورد مسائل کلیدی همکاری به بحث و گفتگو پرداختند. بر اساس بیانیه مطبوعاتی شرکت ملی نفت قزاقستان، مقامات دو کشور بر ثبات عرضه نفت قزاقستان تأکید کردند. در سال ۲۰۲۲، شرکت ملی نفت قزاقستان و شرکت دولتی نفت جمهوری آذربایجان، توافقنامه پنج‌ساله انتقال نفت آکتائو - باکو - جیهان را برای حمل‌ونقل سالانه ۱.۵ میلیون تن نفت خام امضا کردند. متعاقب همین توافق، در سال ۲۰۲۳، در حدود ۱.۰۵۷ میلیون تن نفت از بندر آکتائو صادر شد و در نیمه اول سال جاری نیز بیش از ۷۰۰ هزار تن نفت ارسال شد.

مدیرعامل شرکت ملی نفت قزاقستان با تأکید بر هدف این شرکت مبنی بر توسعه بیشتر این مسیر صادراتی، تأکید کرد که این شرکت به همراه شرکای خود در حال بررسی راه‌هایی برای افزایش عرضه نفت قزاقستان از طریق مسیر بین‌المللی حمل‌ونقل خزر یا کریدور میانی هستند.

تجارت ۵ میلیارد دلاری افغانستان در نیمه اول سال ۲۰۲۴

وزارت صنعت و تجارت افغانستان اخیراً اعلام کرده است که حجم تجارت این کشور با سایر کشورها در طی شش ماه نخست سال ۲۰۲۴، به رقم قابل‌توجه ۵ میلیارد و ۲۳۷ میلیون دلار رسیده است. این رقم، نشان‌دهنده رشد قابل‌توجهی در فعالیتهای تجاری افغانستان است.

بر اساس اطلاعات ارائه شده، از این میزان، حدود ۷۰۰ میلیون دلار صادرات به کشورهای مختلف صورت گرفته است که سهم قابل‌توجهی از آن به کشورهای آسیای میانه اختصاص دارد. باین‌حال، اتاق

تجارت و سرمایه‌گذاری افغانستان تأکید می‌کند که بیشترین صادرات این کشور به کشورهای جنوب آسیا انجام می‌شود.

از منظر طالبان، یکی از چالش‌های اصلی در مسیر افزایش صادرات افغانستان، وضع تعرفه‌های گمرکی بالا توسط برخی از کشورهای همسایه، به‌ویژه پاکستان است. بازرگانان افغان خواستار اعطای تعرفه‌های ترجیحی از سوی کشورهای منطقه هستند تا بتوانند محصولات خود را با سهولت بیشتری به بازارهای هدف صادر کنند. همچنین، فراهم کردن تسهیلات لازم برای حمل و نقل کالا از طریق دهلیزهای هوایی و راه‌های زمینی نیز به‌عنوان یکی از راهکارهای افزایش صادرات مطرح شده است. وزارت صنعت و تجارت افغانستان نیز بر اهمیت افزایش صادرات تأکید کرده و اعلام نموده است که در تلاش است تا با اتخاذ تدابیر لازم، میزان صادرات این کشور را در سال جاری افزایش دهد.

انعقاد توافقنامه ۶۷,۷ میلیارد یورویی میان مصر و اتحادیه اروپا

اخیراً مقامات مصری اعلام کردند که این کشور توافقنامه‌هایی به ارزش ۶۷,۷ میلیارد یورو با اتحادیه اروپا به امضا رسانده است. از منظر مقامات اتحادیه اروپا، این اقدام، اولین گام مهم در جهت اجرای مشارکت راهبردی و جامع میان مصر و اتحادیه اروپا است که در جریان نشست سران مصر و اتحادیه اروپا در مارس ۲۰۲۴ در قاهره مورد توافق طرفین قرار گرفت. توافق حاصله، مشارکت در حوزه‌های مختلف از جمله سیاست و اقتصاد را در بر می‌گیرد.

نخست وزیر مصر نیز اعلام کرد که هدف مصر، تبدیل توافقنامه‌های امضا شده به پروژه‌های واقعی در عمل است. این امر به حمایت از اقتصاد مصر، افزایش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و ایجاد فرصت‌های شغلی بیشتر برای جوانان کمک می‌کند و تأثیر مثبتی بر نرخ رشد اقتصادی سالانه مصر خواهد داشت.

افزون بر این اتحادیه اروپا در ماه مارس ۲۰۲۴ اعلام کرد که در نظر دارد تا یک بسته مالی به مبلغ ۷/۴ میلیارد یورو را طی سال‌های ۲۰۲۴ تا ۲۰۲۷ به مصر اختصاص دهد. این در حالی است که اتحادیه اروپا طی چهار سال گذشته، حدود ۸/۱۲ میلیارد یورو بودجه به مصر اختصاص داده است.

تقویت تجارت قزاقستان و چین با اجرای توافقنامه کریدور میانی

اخیراً قانون مربوط به تصویب توافقنامه میان قزاقستان و چین به منظور توسعه مسیر حمل‌ونقل بین‌المللی خزر (TITR) که به‌عنوان کریدور میانی شناخته می‌شود، توسط رئیس‌جمهور قزاقستان به امضا رسید. علاوه بر این، وی توافقنامه این کشور با چین در زمینه حمل‌ونقل بین‌المللی جاده‌ای را امضا کرد.

این توافقنامه‌ها با هدف بهینه‌سازی استفاده از روش‌های حمل‌ونقل جاده‌ای، ریلی و دریایی، ایجاد شرایط مطلوب برای حمل‌ونقل کالا و توسعه مراکز لجستیکی در هر دو کشور منعقد شده است. انتظار می‌رود این ابتکارات، منجر به جذب حجم ترانزیتی بیشتری به کریدور میانی شود.

سرمایه‌گذاری عربستان برای راه‌اندازی منطقه آزاد اقتصادی در مرز با عراق

اخیراً وزیر سرمایه‌گذاری عربستان سعودی اعلام کرد که کشورش در حال بررسی راه‌اندازی نخستین منطقه آزاد اقتصادی با عراق در منطقه مرزی «عرعر» است. وی با اشاره به تلاش‌های کشورش به منظور ایجاد پیوند میان مناطق مرزی و آزاد با کشورهای همسایه، ابراز امیدواری کرد که منطقه مشترک مرزی «عرعر» با عراق، نخستین منطقه آزاد اقتصادی بدون مالیات، کارمزد یا روادید برای ورود سرمایه‌گذاران با یکی از کشورهای همسایه باشد. وزیر سرمایه‌گذاری عربستان سعودی این اظهارات را در یکی از نشست‌های مجمع سرمایه‌گذاری مرزهای شمالی در منطقه عرعر عنوان کرد و از وجود حدود ۱۰۰ فرصت سرمایه‌گذاری جدید به ارزش ۲۰ میلیارد ریال سعودی و همچنین فرصت‌های موجود دیگر به ارزش ۸۰ میلیارد ریال سعودی خبر داد.

شایان توجه است که گذرگاه مرزی عرعر در مناطق مرزی شمالی عربستان، یکی از دروازه‌های تحرک تجاری بین عراق و عربستان ظرف دو سال گذشته بوده است؛ به نحوی که حجم مبادلات تجاری زمینی دو کشور در نیمه نخست سال جاری، حدود ۹۱۳ میلیون ریال سعودی برآورد شده است. بر اساس مطالعات اتاق بازرگانی و صنعت در منطقه مرزی شمالی، فعالیت‌های تجاری و حجم صادرات عربستان به عراق از ۲۹۴ میلیون ریال در ژانویه سال جاری، به ۳۸۱ میلیون ریال در ماه مارس افزایش یافت. از سوی دیگر، ارزش واردات عربستان از عراق در همین دوره از ۱۱,۵ میلیون ریال به ۸,۶ میلیون ریال کاهش یافته است.

کالاهای صادراتی عربستان به عراق، شامل: آلومینیوم و محصولات آن، لوازم و تجهیزات و قطعات برقی، فرآورده‌های مبتنی بر غلات یا آرد، شیر و تخم‌مرغ و محصولات معدنی هستند.

مقامات سعودی بر این باورند که منطقه شمال عربستان از این پتانسیل برخوردار است که به‌عنوان گذرگاهی بین‌المللی برای تردد، تجارت و حمل‌ونقل از سه محور عراق و سپس کشورهای شرق آسیا، دوم از طریق اردن، سوریه و سپس ترکیه و قاره اروپا و سوم از طریق کشورهای شورای همکاری تبدیل شود.

ورود عراق به بازار خودروهای برقی

اخیراً سازمان صنایع نظامی عراق اعلام کرده است که قصد دارد تا خط تولید خودروهای برقی را با همکاری شرکت‌های معتبر بین‌المللی، به‌ویژه یک شرکت چینی راه‌اندازی کند. این خودروها در مدل‌های مختلفی از جمله دو در، چهار در و پیکاپ تولید شده و ظرفیت تولید سالانه این خودروها به ۲۴ هزار دستگاه خواهد رسید.

سازمان صنایع نظامی عراق تأکید کرده است که این کشور با هدف دستیابی به استانداردهای جهانی و پاسخگویی به نیازهای بازار داخلی، به تولید خودروهای برقی باکیفیت و بادوام روی آورده است. قرار است خودروهای تولیدی از طریق نمایشگاه‌ها و شبکه فروش، در اختیار شهروندان عراقی قرار گیرد.

عربستان قرارداد خرید ۱۶۰ فروند هواپیمای ایرباس را امضا کرد

اخیراً شرکت هواپیمایی سعودی flynas (طيران ناس)، قرارداد جدیدی را به‌منظور خرید ۱۶۰ فروند هواپیمای ایرباس امضا کرده است. اقدامی که حجم سفارش‌های این شرکت را به ۲۸۰ فروند هواپیما افزایش داده است. این شرکت هواپیمایی در بیانیه‌ای اعلام کرد که این «توافقنامه مهم» که در نمایشگاه هوایی بین‌المللی انگلیس امضا شد، شامل سفارش ۳۰ فروند هواپیمای پهن‌پیکر A330neo و ۱۳۰ فروند هواپیمای باریک‌پیکر خانواده A320 می‌شود.

گسترش ناوگان حمل و نقل هوایی عربستان، منطبق با سند چشم‌انداز ۲۰۳۰ این کشور در راستای ایجاد تحول در بخش هوایی و همچنین حمایت گسترده از اهداف توسعه بلندپروازانه شرکت flynas در قالب شعار «ما جهان را به عربستان متصل می‌کنیم»، بوده است. اقدامی که موقعیت این شرکت هواپیمایی را به‌عنوان یکی از چهار شرکت هواپیمایی برتر ارزان‌قیمت در سطح جهان تثبیت می‌کند.

علاوه بر این قرارداد حاضر، با اهداف هوانوردی عربستان از جمله افزایش سه برابری تعداد مسافران در هر سال به ۳۳۰ میلیون نفر، گسترش اتصال به بیش از ۲۵۰ مقصد پروازی و افزایش سالانه ظرفیت حمل بار هوایی به ۴.۵ میلیون تن تا سال ۲۰۳۰ همسو است.

در همین راستا رئیس سازمان هواپیمایی کشوری عربستان در مراسم امضای این قرارداد، رشد و توسعه شرکت flynas را «واقعاً قابل توجه» توصیف کرد و گفت: «من به flynas به‌خاطر این توافقنامه مهم تبریک می‌گویم. این قرارداد نشان‌دهنده توسعه سریع و تحول‌بخش هواپیمایی عربستان سعودی در چارچوب چشم‌انداز ۲۰۳۰ است. این قرارداد برای دستیابی به هدف استراتژی ملی هوانوردی در اتصال عربستان به بیش از ۲۵۰ مقصد بین‌المللی و افزایش ترافیک مسافری به ۳۳۰ میلیون نفر تا سال ۲۰۳۰

بسیار مهم است».

مدیرعامل و مدیر اجرایی شرکت flynas نیز اعلام کرد: «این توافقنامه برای خرید ۱۶۰ فروند هواپیمای ایرباس، عزم ما را برای تبدیل شرکت flynas به‌عنوان یک شرکت هواپیمایی ارزان‌قیمت پیشرو در سطح جهانی را تقویت می‌کند». وی افزود که این اولین سفارش شرکت او برای هواپیمای پهن‌پیکر A330neo از ایرباس است که تحویل آن از سال ۲۰۲۷ آغاز خواهد شد.

نکته حائز اهمیت آن است که انعقاد این توافق، به شرکت هواپیمایی flynas اجازه می‌دهد تا بازارهای جدید دور برد را مورد هدف قرار داده، ظرفیت صندلی بیشتری را به همراه خدمات متنوع و نوآورانه به مسافران خود ارائه دهد. در واقع با اجرای این توافق، تعداد هواپیماهای ایرباس این شرکت به دو برابر، یعنی ۲۸۰ فروند افزایش پیدا خواهد کرد. امری که رشد پایدار در شبکه مسیرهای منطقه‌ای و بین‌المللی شرکت که شامل پروازهای کوتاه، متوسط و طولانی‌مدت می‌شود را تضمین می‌کند.

همچنین این معامله «یک نقطه عطف مهم» به شمار می‌رود که بهره‌گیری از هر دو هواپیمای A320neo و A330-900 را برای شرکت flynas فراهم کرده است. امری که امکان دسترسی این شرکت به هواپیماهای پهن‌پیکر را فراهم می‌سازد. در همین راستا شرکت flynas اخیراً پنجاه و سومین هواپیمای A320neo خود را از شرکت ایرباس به‌عنوان بخشی از برنامه توسعه استراتژیک خود دریافت کرد.

ادغام دو شرکت اماراتی و ترکی در راستای تقویت تجارت ترکیه

اخیراً شاخه ترکیه ای شرکت DPworld امارات و گروه اویاپ ترکیه به‌منظور ایجاد یک مرکز لجستیکی بین‌المللی جدید، در یکدیگر ادغام شدند. با این اقدام استراتژیک، توانمندی‌های دو بندر بزرگ ترکیه در دریای مرمره جمع خواهد شد. اقدامی که می‌تواند تجارت خارجی ترکیه را ارتقا بخشد. این ترمینال‌ها در حال حاضر با ظرفیت تقریباً کامل در حال فعالیت هستند و به‌منظور رفع کمبود ظرفیت در ترمینال‌ها، افزایش ظرفیت عملیاتی به‌عنوان یکی از فرصت‌های فوری در نظر گرفته می‌شود.

بر اساس مفاد توافقنامه‌ای که اخیراً توسط سازمان رقابت ترکیه به تصویب رسید، شرکت DPworld، ۵۸ درصد از سهام اویاپورت را به دست می‌آورد و گروه اویاپ، صاحب ۴۲ درصد از سهام DPworld خواهد شد. هر دو بندر، تحت یک برند و مدیریت واحد فعالیت خواهند نمود.

مدیران اجرایی شرکت DPworld، ترکیه را یکی از مهم‌ترین بازارهای گروه خود می‌دانند. به گفته آن‌ها، این ادغام، مزایای مهمی از جمله افزایش سرعت و کارایی به همراه خواهد داشت.

شرکت دی پی ورلد یاریمجا، دارای ظرفیت سالانه ۱.۱۵ میلیون TEU است و ظرفیت پهلوگیری تا چهار کشتی را داراست. دو اسکله بزرگ آن، هر کدام تقریباً ۱۵۰۰ فوت طول دارند و از فناوری‌های برتر برخوردار هستند. این بندر که نزدیکی بزرگراه و سیستم ریلی واقع شده است، از هشت جرثقیل STS کنترل از راه دور نیز بهره می‌گیرد.

گروه اویاپورت، فعالیت خود را در سال ۲۰۰۳ با یک ترمینال شناور آغاز کرد و در سال ۲۰۰۵، یک ترمینال کانتینری را اضافه کرد. اسکله‌های آن با گذشت زمان به طول تقریبی به ۱۵۰۰ فوت گسترش یافت. امروزه، اویاپورت می‌تواند با اسکله ۳۸۰۰ فوتی و عمق آب ۶۰ فوتی، کشتی‌های سوپر پست پاناماکس را جابه‌جا کند. در حال حاضر این بندر دارای ظرفیت سالانه ۸۵۵ هزار TEU، ۱ میلیون و ۱۲۰ هزار تن بار مایع و ۵۰۰ هزار تن جابه‌جایی بار عمومی است.

مدیرعامل هلدینگ اویاپ پیش‌بینی کرد: «شرکت جدید، زمان عملیات را کوتاه‌تر می‌کند؛ تنوع خدمات را افزایش می‌دهد و با بهره‌وری‌های حاصل شده در دو ترمینال، ارزش‌افزوده‌ای برای مشتریان و تجارت ترکیه ایجاد می‌کند.»

با این ادغام صورت گرفته، ۶۸۵۰ فوت فضای پهلوگیری ایجاد می‌شود که امکان پهلوگیری هم‌زمان بیش از یک کشتی کانتینری فوق بزرگ در هر دو ترمینال را فراهم می‌کند. همچنین ظرفیت جابه‌جایی کانتینر سالانه به بیش از دو میلیون TEU خواهد رسید.

ترکیه امیدوار است تا با مشارکت شرکت DPworld، اویاپ را به یک بازیگر کلیدی در عملیات لجستیکی در سطح منطقه برجسته کند. مقامات ترکیه معتقدند که این امر می‌تواند حجم صادرات و واردات ترکیه را افزایش داده و به‌عنوان کاتالیزوری برای رشد صنایع جدید عمل کند.

پژوهش‌های تازه

الزامات شکل دهی به آینده دیجیتال پایدار و فراگیر

گزارش اقتصاد دیجیتال سال ۲۰۲۴ کنفرانس تجارت و توسعه ملل متحد (UNCTAD) که اخیراً منتشر شده تحلیل عمیقی از اثرات زیست‌محیطی دیجیتالی‌سازی ارائه می‌دهد. با ادامه تحول اقتصادها و جوامع توسط فناوری‌های دیجیتال، فرصت‌ها و چالش‌های زیست‌محیطی قابل توجهی ایجاد شده است. این گزارش بر شکل‌دهی آینده دیجیتال پایدار و فراگیر از نظر زیست‌محیطی تمرکز دارد. گزارش بر نیاز فوری به استراتژی‌های پایدار در طول چرخه عمر دیجیتالی‌سازی، از استخراج و استفاده از مواد اولیه تا تولید زباله، تاکید می‌کند. همچنین این گزارش بر تأثیرات منفی نامتناسب بر کشورهای در حال توسعه تاکید

کرده و خواستار سیاست‌های جهانی برای تقویت اقتصاد دیجیتال چرخشی است که نتایج توسعه فراگیر را تضمین کرده و در عین حال ردپای زیست‌محیطی را به حداقل می‌رساند. یافته‌های کلیدی گزارش در ادامه می‌آید:

۱. تأثیر زیست‌محیطی فناوری‌های دیجیتال: برآورد می‌شود که ردپای کربن بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات در سال ۲۰۲۰ بین ۰.۶۹ تا ۱.۶ گیگاتن معادل دی‌اکسید کربن بوده است که ۱.۵ تا ۳.۲ درصد از انتشار گازهای گلخانه‌ای جهانی را تشکیل می‌دهد.

۲. استخراج مواد اولیه: تولید دستگاه‌های دیجیتال نیازمند استخراج قابل توجه مواد اولیه است، به طوری که برای تولید یک کامپیوتر ۲ کیلوگرمی، استخراج ۸۰۰ کیلوگرم مواد اولیه لازم است.

۳. مصرف انرژی: مراکز داده در سال ۲۰۲۲ حدود ۴۶۰ تراوات ساعت برق مصرف کردند و پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد که این میزان تا سال ۲۰۲۶ ممکن است دو برابر شود.

۴. تولید زباله الکترونیکی: حجم زباله الکترونیکی، از جمله تلفن‌های هوشمند، لپ‌تاپ‌ها و سایر دستگاه‌های الکترونیکی، از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۲ در حدود ۳۰ درصد افزایش یافته و به ۱۰.۵ میلیون تن در سطح جهان رسیده است.

۵. توزیع نابرابر زباله الکترونیکی: کشورهای توسعه‌یافته در سال ۲۰۲۲ به طور متوسط ۳.۲۵ کیلوگرم زباله الکترونیکی به ازای هر نفر تولید کردند، در حالی که این میزان در کشورهای در حال توسعه کمتر از ۱ کیلوگرم بود.

۶. افزایش شدید تقاضا برای مواد معدنی: پیش‌بینی می‌شود تولید مواد معدنی ضروری برای فناوری‌های دیجیتال مانند گرافیت، لیتیوم و کبالت تا سال ۲۰۵۰ در حدود ۵۰۰ درصد افزایش یابد.

۷. تمرکز جغرافیایی منابع: بازار جهانی مواد معدنی و فلزات بسیار متمرکز است و کشورهایمانند چین و جمهوری دموکراتیک کنگو بر تولید و پردازش تسلط دارند.

۸. شکاف دیجیتال: بسیاری از کشورهای در حال توسعه همچنان با موانع قابل توجهی در دسترسی به فناوری‌های دیجیتال مواجه هستند. شکافی که نابرابری‌های اقتصادی و زیست‌محیطی را تشدید می‌کند.

۹. مصرف آب: ردپای آبی بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات قابل توجه است و مراکز داده برای خنک‌سازی به مقدار زیادی آب نیاز دارند، نیازی که بر تنوع زیستی و معیشت محلی تأثیر می‌گذارد.

۱۰. اقتصاد چرخشی: گزارش خواستار تغییر به سمت یک اقتصاد دیجیتال چرخشی با ویژگی‌های مصرف

مسئولانه، استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر و مدیریت جامع زباله‌های الکترونیکی است.

۱۱. فناوری‌های پر مصرف انرژی: فناوری‌های نوظهور مانند هوش مصنوعی و بلاکچین تقاضا برای پردازش و ذخیره‌سازی داده‌ها را به میزان قابل توجهی افزایش می‌دهند، امری که بر محیط زیست تأثیر منفی بیشتری می‌گذارد.

۱۲. کهنه شدن تعمدی: مسئله کهنه شدن تعمدی در دستگاه‌های دیجیتال با جایگزینی مکرر مدل‌ها و گزینه‌های محدود تعمیر به مشکل رو به رشد زباله الکترونیکی کمک می‌کند.

۱۳. رشد تجارت الکترونیک: ارزش فروش تجارت الکترونیک از ۱۷ تریلیون دلار در سال ۲۰۱۶ به ۲۷ تریلیون دلار در سال ۲۰۲۲ افزایش یافت، رشدی که پیامدهایی برای پایداری محیط زیست در انبارداری، حمل‌ونقل و بسته‌بندی دارد.

۱۴. توصیه‌های سیاستی: گزارش بر نیاز به سیاست‌های جهانی برای حمایت از معدنکاری پایدار، تولید مسئولانه و کاهش ردپای زیست‌محیطی دیجیتالی‌سازی تأکید می‌کند.

۱۵. همکاری بین‌المللی: تقویت همکاری بین‌المللی برای ایجاد ظرفیت‌های دیجیتال و زیست‌محیطی در کشورهای در حال توسعه ضروری است تا اطمینان حاصل شود که آن‌ها می‌توانند در یک اقتصاد دیجیتال جهانی چرخشی‌تر شرکت کنند.

۱۶. دیجیتالی‌سازی و تغییرات اقلیمی: کشورهای در حال توسعه که اغلب بیشتر تحت تأثیر تغییرات اقلیمی قرار دارند، به راه‌حل‌های نوینی برای تعادل بین تحول دیجیتال و پایداری محیط زیست نیاز دارند.

۱۷. شفافیت و گزارش‌دهی: برای ارزیابی دقیق اثرات زیست‌محیطی دیجیتالی‌سازی نیاز به شواهد قوی‌تر و استانداردهای گزارش‌دهی همگون وجود دارد.

۱۸. فرصت‌های اقتصادی: بهره‌برداری از افزایش تقاضا برای مواد معدنی و فلزات مورد نیاز برای دیجیتالی‌سازی می‌تواند فرصت‌های توسعه‌ای برای کشورهای در حال توسعه دارای منابع غنی ایجاد کند.

۱۹. تأثیرات زیست‌محیطی و اجتماعی: سیاست‌ها باید اثرات منفی زیست‌محیطی و اجتماعی دیجیتالی‌سازی، از جمله نگرانی‌های حقوق بشری مرتبط با استخراج مواد معدنی، را به حداقل برسانند.

۲۰. حکمرانی جهانی: شکل دهی به یک چارچوب حکمرانی جهانی فراگیر برای همسو کردن سیاست‌های دیجیتال و محیط زیستی، تسهیل اشتراک‌گذاری دانش و تعیین استانداردهای جهانی ضروری است.